

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

“Beynəlxalq ticarət və gömrük işi” kafedrası

“Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi problemləri”

fənninin

PROQRAMI

(Magistr pilləsi üçün)

**Proqrama Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyinin “ ” “ ” 2015-ci il
tarixli, “ ” sayılı əmrinə əsasən qrif verilmişdir.**

Bakı – 2015

Tərtib edənlər:

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin “Beynəlxalq ticarət və gömrük işi” kafedrasının müdiri, Əməkdar Elm Xadimi iqtisad elmləri doktoru, professor, A.Ş.Şəkəraliyev

İqtisad elmləri namizədi, dosent M.M.Məmmədli

Rəyçilər:

- 1. İqtisad elmləri doktoru, prof. M. A. Əhmədov*
- 2. İqtisad elmləri namizədi, dosent A. A. Qurbanzadə*

Elmi redaktor:

İqtisad elmləri namizədi, dosent M.M.Məmmədli

Giriş

“Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi problemləri” fənninin tədrisi ilk növbədə, adından görüldüyü kimi gömrük işinin təşkili və idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi problemlərinin öyrənilməsinə əhatə edir. Gömrük işinin təşkili və idarə edilməsi, gömrük nəzarəti, gömrük rəsmiləşdirilməsi, gömrük qanunvericiliyi, Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin strukturu, funksiya və vəzifələri, Gömrük orqanlarının hüquq mühafizə fəaliyyəti, gömrük siyasətinin işlənməsi və həyata keçirilməsi kimi məsələlər bakalavr səviyyəsində öyrənildiyindən, magistratura pilləsində, artıq bu sahələrin problem məsələlərinin öyrənilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi hər zaman aktual olan məsələdir. Gömrük işi mahiyyət etibararı ilə beynəlxalq əməkdaşlıq olmadan mümkün olmayan bir fəaliyyətdir və ona görə də gömrük işinin təşkili həmişə beynəlxalq qanunvericiyə görə təşkil edilir. Həmçinin beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən, ÜTT, ÜGT və BMT-nin bir sıra komissiyaları daima gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və sürətləndirilməsi istiqamətində təkmilləşdirilmələrin aparılmasına çağırışlar edir, dəstəkləyirlər. Hazırkı zamanda mal və nəqliyyat vasitələrinin sürətli, sadələşdirilmiş və şəffaf şəkildə gömrük sərhədindən keçirilməsi və bu zaman gömrük qanunvericiliyinin tələblərinə maksimum riayət olunması ən çox diqqət çəkən məsələlərdəndir. Gömrük işinin təşkilində beynəlxalq əməkdaşlığın əsas məqsədlərinə nail olmaq və gömrük işinin təkmilləşdirilməsi, daima beynəlxalq təşkilatların maraq dairəsindədir. Bundan əlavə milli hökumətlər də, uğurlu gömrük siyasətinin həyata keçirilməsində, gömrük qanunvericiliyinin tələblərinin tam və düzgün icra olunmasında maraqlıdırlar. Azərbaycan Respublikası hökuməti gömrük işinin təkmilləşdirilməsi sahəsində daima uğurlu nailiyyətlərə imza atır. Buna misal olaraq "Bir pəncərə" prinsipinin tətbiqi və 2012-ci ilin 1 yanvarından yeni gömrük məcəlləsinin qüvvəyə minməsinə göstərmək olar.

Tərtib olunan “Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi problemləri” fənninin proqramı magistr pilləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Fənnin proqramı 15 mövzudan ibarətdir. Hər bir mövzu gömrük işinin təşkilinin və idarə edilməsinin əsas problem məsələlərinə həsr olunmuşdur. Həmçinin gömrük işinin təkmilləşdirilməsinin bilavasitə gömrük siyasətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlılığı nəzərə alınaraq, gömrük siyasətinin işlənilməsi hazırlanması problemlərinə də yer verilmişdir.

Fənnin tədris yükü 60 saat (30 saat mühazirə, 30 saat məşğələ) həcmində müəyyən edilmişdir.

“Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi problemləri” fənninin tədris-tematik planı

Sıra	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Məşğələ	Cəmi
1.	Fənnin predmeti və mövzusu	2	2	4
2.	DGK-nin strukturu və optimallaşdırılması yolları	2	2	4
3.	Gömrük qanunvericiliyinə dair normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi	2	2	4
4.	Gömrük siyasəti və XİF-in tənzimlənməsi	2	2	4
5.	Gömrük –vergi mexanizminin təkmilləşdirilməsi	2	2	4
6.	Gömrük tarifinin təkmilləşdirilməsi problemləri	2	2	4
7.	İnformasiya texnologiyalarının tətbiqi, elektron gömrük xidmətlərinin təşkili	2	2	4
8.	Gömrük rəsmiləşdirilməsinin sadələşdirilməsi və sürətləndirilməsi problemləri	2	2	4
9.	Gömrük nəzarətində müasir texnologiya və texnikanın tətbiqi, gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi	2	2	4
10.	Valyuta nəzarətinin beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılması	2	2	4
11.	Gömrük hüquq pozuntularının qarşısının daha effektiv alınması	2	2	4
12.	Qaçaqmalçılığa qarşı mübarizə tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi	2		2
13.	Beynəlxalq gömrük əməkdaşlığı məsələləri	2		2
14.	Gömrük orqanlarının maddi-texniki bazasının təkmilləşdirilməsi	2	2	4
15.	Gömrük orqanlarında kadr siyasəti	2	2	
	Cəmi:	30 saat	30 saat	60 saat

1-ci mövzu

Fənnin predmeti və mövzusu

“Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi problemləri” fənninin öyrənilməsinin zəruriliyi. Fənnin predmeti. Ticarətin tənzimlənməsində və iqtisadi təhlükəsizlik məsələlərində gömrük işinin əhəmiyyəti. Problemlərin müəyyən edilməsi, araşdırılması, həlli yollarının axtarılmasının metod və üsulları. Milli istehsalın inkişafında və daxili bazarın qorunmasında gömrük işinin yeri və rolu. “Gömrük işinin təkmilləşdirilməsi problemləri” fənninin öyrənilməsindən irəli gələn məsələlər.

2-ci mövzu

DGK-nin strukturu və optimallaşdırılması yolları

Gömrük infrastrukturunun genişləndirilməsi, gömrük işinin beynəlxalq normalara uyğunlaşdırılması. Gömrük orqanlarının fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi və təkmilləşdirilməsi. Gömrük fəaliyyətində şəffaflıq və açıqlıq prinsipinin rəhbər tutulması. Milli gömrük fəaliyyətinin günün tələbləri səviyyəsində təşkil olunması. Gömrük orqanlarının qərarlarından verilən şikayətlərə baxılması işinin təkmilləşdirilməsi, gömrük orqanlarının qərarlarının icrasına səmərəli nəzarətin təşkili. Müasir çoxfunksiyalı səmərəli gömrük xidmətlərinin yaradılması. Naxçıvan Muxtar Respublikası Gömrük Komitəsinə Dövlət Gömrük Komitəsi statusunun və Sumqayıt Gömrük İdarəsinə isə Baş Gömrük İdarəsi statusunun verilməsinin əhəmiyyəti. Yeni struktur bölmələrin - Audit və Risk Analizləri İdarəsi, Tibbi Xidmət İdarəsi, Kinoloji Mərkəz, Şahtaxtı və Naxçıvan Hava Nəqliyyatında Gömrük İdarəsi, Lənkəran Hava Limanı Gömrük Məntəqəsinin yaradılmasının əhəmiyyəti. “Gömrük orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”. “Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul ilə əlaqədar müsabiqənin keçirilməsi Qaydası”. “Gömrük orqanlarına xidmətə müsabiqə vasitəsi ilə qəbul qaydaları haqqında Təlimat”. ÜGT-nin köməkliyi ilə Bakıdakı Regional Tədris Mərkəzində ÜGT-nin region ölkələri üçün elektron tədris proqramının (E-learning) platforması.

Azərbaycan Respublikası gömrük orqanları qulluqçularının etik davranış kodeksinin hazırlanması və etik davranış kodekslərinin pozulmasına görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi. AR DGK Akademiyası Nizamnaməsinin təsdiq haqqında fərman. (8 iyul 2013) . Akademiyanın yaradılması haqqında sərəncam (24 yanvar 2012). Gömrük xidmətləri və orqanları üzrə islahatların aparılması və onların müasirləşdirilməsi məsələləri. Gömrük xidmətinin diaqnostikası. Kadrların xüsusi hazırlanmasında trening sistemlərinin inkişafı. Müxtəlif dərəcəli gömrük xidməti rəhbərlərinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi. Xarici və daxili ehtiyatların rəşional şəkildə istifadə edilməsi məsələsi. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi və Türkiyə Respublikası Gömrük Müstəşarlığı arasında kadrların peşəkar hazırlığı sahəsində əməkdaşlıq haqqında Protokol. Əməkdaşların peşə və ixtisas səviyyələrinin artırılması üçün gömrük işinə dair metodik və əyani dərş vəsaitlərinin təkmilləşdirilməsi.

3-cü mövzu

Gömrük qanunvericiliyinə dair normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi

Azərbaycan Respublikasında gömrük qanunvericiliyinin mənbələri. Gömrük qanunvericiliyində beynəlxalq razılaşmaların üstünlüyü və qanunvericiliyin beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılması. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi (2012). Yeni Gömrük Məcəlləsinin təsdiqi ilə əlaqədar digər qanunvericilik aktlarının ona uyğunlaşdırılması. “Gömrük orqanlarında xidmət haqqında” Əsasnamə. Azərbaycan Respublikasında idxal-ixrac əməliyyatlarının tənzimlənməsi Qaydaları, “Dövlət Gömrük Komitəsinin yeni strukturu və Əsasnamə”si və digər normativ hüquqi sənədlər. Gömrük işi və ticarət sahəsində Beynəlxalq Konvensiyalara qoşulma üzrə təkliflərin hazırlanması. Azərbaycan Respublikasının qoşulduğı Beynəlxalq Konvensiyaların normalarının ölkədə həyata keçirilməsinin təmin edilməsi məsələsi. Gömrük işi sahəsində qəbul edilmiş

normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması. Xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçılarının gömrük məsələləri üzrə məlumatlandırılması işinin təkmilləşdirilməsi. Gömrük işi sahəsində qəbul olunmuş qanunları və normativ hüquqi sənədləri özündə əks etdirən külliyyatın və onların şərhinin hazırlanması. Gömrük işi sahəsində normativ hüquqi sənədlər üzrə məlumat saytının yeniləşdirilməsi. Azərbaycan Respublikasının Xarici İqtisadi Fəaliyyətinin Mal Nomenklaturunun (XİF MN) şərhinin hazırlanması.

4-cü mövzu

Gömrük siyasəti və XİF-in tənzimlənməsi

Gömrük siyasətinin həyata keçirilməsi. Daxili bazarın qorunmasında gömrük siyasətinin rolu. İqtisadi, milli təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi istiqamətində işlər. Milli istehsalın stimullaşdırılmasında gömrük siyasətinin rolu. Yerli istehsalçını arxayın salmayan himayəçilik siyasəti. İxrac yönümlü sahələrin genişləndirilməsi. Daxili bazarın təhlükəsizliyi üçün ən əsas təhdidlər. Gömrük sistemlərinin unifikasiyası və harmonizasiyası. Harmonik sistemdə aparılan dəyişikliklər nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikasının XİF MN-nin ona uyğunlaşdırılmasının təmin edilməsi.

5-ci mövzu

Gömrük – vergi mexanizminin təkmilləşdirilməsi

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarları ilə idxal və ixrac əməliyyatları üzrə gömrük rüsumlarının dərəcələrinin müəyyən edilməsi problemləri. Gömrük rüsumlarına və əlavə dəyər vergisinə cəlb olunmayan malların siyahısının müəyyən edilməsi prinsipləri. Malların gömrük qiymətləndirilməsi və mənşə ölkəsinin müəyyən edilməsi məsələləri və tətbiqi problemləri. Gömrük ödənişlərində nağdsız ödəniş sistemə keçilməsinin üstünlükləri. Gömrük vergi mexanizminin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri. Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi və Estoniya Vergi və Gömrük Şurası arasında vergi orqanlarının fəaliyyəti sahəsində əməkdaşlığa dair Memorandum.

6-cı mövzu

Gömrük tarifinin təkmilləşdirilməsi problemləri

Azərbaycan Respublikasının “Tarif haqqında” qanununun yenidən hazırlanması zəruriliyi. Gömrük tarifi haqqında AR qanunu 13 iyun 2013. Tarif məhdudiyyətlərindən imtina etmək məsələsində beynəlxalq təşkilatların tələbi. Sadə və mürəkkəb gömrük tarifləri. Mütəhərrik gömrük siyasətinin tətbiqini asanlaşdıracaq gömrük tarifinin tətbiqi. Gömrük rüsumlarının toplanması prosesinin təkmilləşdirilməsi, gömrük məntəqələrində gömrük rüsum və tarifləri barədə məlumat xidmətlərinin yaradılması. Gömrük tarifi barədə məlumatların internet informasiya ehtiyatlarında yerləşdirilməsi. Üçpilləli tarif siyasətinə keçid. Gömrük tarif tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması və qəbul edilməsi. İdxal mallarına münasibətdə tarif preferensiyalarının tətbiqi mexanizminin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması. Gömrük ödənişlərinin həyata keçirilməsi prosedurunun təkmilləşdirilməsi. Daxili bazarın qorunması, haqsız rəqabət hallarının qarşısının alınması və ölkənin təsərrüfat subyektlərinin rəqabət qabiliyyətinin artırılması məqsədilə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi. Gömrük tarifinin gömrük siyasətinin tətbiqində yeri və rolu.

7-ci mövzu

İnformasiya texnologiyalarının tətbiqi, elektron gömrük xidmətlərinin təşkili

Elektron hökumət quruculuğu və onun tətbiqi ilə bağlı dünya təcrübəsi, elektron idarəçilik sahəsində dövlət qurumları arasında əməkdaşlığın müasir formaları, dövlət orqanlarında elektron xidmətlər göstərilməsinin təşkili, gömrük xidmətində İKT və Elektron gömrük xidmətləri, gömrük-biznes əməkdaşlığında İKT-nin rolu. “Gömrük xəbərləri” qəzeti. “Gömrükçü” jurnalı. Customs.gov.az saytı. Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya və elektron sənəd dövriyyəsi sistemi. Sərhəddə və ölkə daxilində mal və nəqliyyat vasitələrinin hərəkətinin elektron izlənilməsi, qaçaqmalçılıq və gömrük qaydalarının pozulması hallarının qarşısının

alınması məqsədilə Hədəf Mərkəzinin yaradılması. “Nəqliyyat vasitələrinin izləmə sistemi - GPS” layihəsi. “Elektron imza və elektron sənəd”, “Elektron ticarət”, “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi”, “Telekommunikasiya” haqqında fərmanlar və “Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”, “Azərbaycan Respublikasında 2010-2011-ci illərdə “Elektron hökumət”in formalaşdırılması üzrə Fəaliyyət Proqramı”, “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2010-2012-ci illər üçün Dövlət Proqramı” (Elektron Azərbaycan), “Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 may 2011-ci il tarixli fərmanı. Dövlət Gömrük Komitəsi ilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı arasında “Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin potensialının gücləndirilməsi və məlumatların ötürülməsi şəbəkəsinin yaradılması” layihəsi. “Azərbaycan Respublikası gömrük orqanları tərəfindən aşkar olunmuş hüquq pozuntularının qeydiyyatı və nəzarətinin Avtomatlaşdırılmış Sistemi”, “Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən mallar və nəqliyyat vasitələri haqqında məlumatların qeydiyyatı, göndərilməsi, alınması, nəzarətdə saxlanması və nəzarətdən çıxarılması işinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə avtomatlaşdırılmış sistemi”, “Gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarətinin avtomatlaşdırılmış sistemi” və Risklərin Avtomatlaşdırılmış İdarəetmə Sisteminin tətbiqi.

8-ci mövzu

Gömrük rəsmiləşdirilməsinin sadələşdirilməsi və sürətləndirilməsi problemləri

“Gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və uzlaşdırılması haqqında” Beynəlxalq Konvensiya (Kioto Konvensiyası), Ümumdünya Gömrük Təşkilatının “Beynəlxalq Ticarətin Asanlaşdırılması və Təhlükəsizliyi Üzrə Çərçivə Standartları”. “Bir pəncərə” sisteminin tətbiqi. “Elektron növbə” sisteminin tətbiqi. Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində yük gömrük və tranzit bəyannamələrinin

doldurulmasının qayda və formasının Avropa İttifaqında istifadə olunan Vahid İnzibati Sənədin tələblərinə uyğunlaşdırılması məqsədilə hazırlıq işləri və onun tətbiqi məsələləri. Səlahiyyətli İqtisadi Operatorların Brokerlərdən fərqi. Gömrük-biznes əməkdaşlığı. Gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və uzlaşdırılması haqqında Beynəlxalq Konvensiyanın dəyişdirilməsi haqqında Protokol. «Avropa-Qafqaz-Asiya dəhlizinin inkişafı üzrə beynəlxalq nəqliyyat haqqında» Əsas Çoxtərəfli Sazişə dair gömrük prosedurları və sənədlərin işlənməsi üzrə Texniki Əlavəyə əlavələr edilməsi haqqında Protokol. Sərhəddə yüklərə nəzarətin həyata keçirilməsi şərtlərinin razılaşdırılması haqqında Beynəlxalq Konvensiya. ASAN xidmət proqramında gömrük fəaliyyəti.

9-cu mövzu

Gömrük nəzarətində müasir texnologiya və texnikanın tətbiqi

Gömrük nəzarətinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması məsələsi. Gömrük nəzarəti məqsədilə tətbiq edilən texnika və avadanlıqların insan sağlamlığına və azadlıqlarına zərər vurmaması problemləri. Gömrük nəzarəti zamanı insan azadlıqlarının minimum məhdudlaşdırılması problemləri. Gömrük nəzarətinin təkmilləşdirilməsi, gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və şəffaflığının təmin edilməsi. Gömrük xidməti orqanlarında istifadə olunan texniki vasitələrin təyinatı üzrə təsnifatı və qruplaşdırılması prinsipi. Gömrük nəzarəti məqsədilə tətbiq edilən ən müasir texnika və avadanlıqlar.

10-cu mövzu

Valyuta nəzarətinin beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılması

Ölkədən kapital axınının qarşısının alınması tədbirləri və onların zəif tərəfləri. Çirkli pulların yuyulması sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq, informasiya mübadiləsi. Valyuta nəzarəti məqsədləri üçün İKT- nin rolunun artırılması. Valyuta qanunvericiliyinin pozulmasına qarşı gömrük orqanları tərəfindən görülən tədbirlər. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə Nəzarət departamenti haqqında Əsasnamə (2009-cu il 10 noyabr tarixli

dəyişikliklərlə (protokol N32)). Valyuta tənzimi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. "Azərbaycan Respublikası ərazisindən ixrac edilən malların müqabilində valyuta vəsaitlərinin ödənişinə nəzarət" barədə Təlimat. Azərbaycan Respublikasında rezident və qeyri-rezidentlərin valyuta əməliyyatlarının rejimi haqqında Qaydalar.

11-ci mövzu

Gömrük hüquq pozuntularının qarşısının daha effektiv alınması

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəniz və çay limanlarında (körpülərində), dəmir yolu stansiyalarında, avtovağzallarda (avtostansiyalarda), hava limanlarında və digər dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində fiziki və hüquqi şəxslərdən əşyaların qanunsuz olaraq götürülməsi ilə bağlı gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin məsuliyyətini müəyyən edən norma. Gömrük qanunvericiliyinin Beynəlxalq Gömrük Təşkilatının korrupsiyaya qarşı mübarizə ilə bağlı tövsiyələrinə uyğunlaşdırılması üçün təkliflərin hazırlanması. Əməliyyat-axtarış, qabaqlayıcı profilaktik tədbirlərin mexanizmi. Cinayətkarlığa qarşı Əməkdaşlığın genişlənməsi. "Gömrük hüquqpozmalarının qarşısının alınması, təhqiqatının aparılması və aradan qaldırılmasına dair qarşılıqlı inzibati yardım haqqında beynəlxalq Konvensiya" (19 fevral 2002-ci il) Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi və Rusiya Federal Gömrük Xidməti (Rusiya FGX) arasında gömrük hüquqpozmaları ilə mübarizəyə dair əməkdaşlıq haqqında Saziş. Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Misir Ərəb Respublikası Hökuməti arasında gömrük məsələlərində və gömrük hüquqpozmaları ilə mübarizə sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlıq haqqında Saziş. "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu.

12-ci mövzu

Qaçaqmalçılığa qarşı mübarizə tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi

Keyfiyyətsiz və saxta mallara qarşı aparılan mübarizənin effektivliyinin artırılması problemləri. Qaçaqmalçılığa və narkoticarətə qarşı daha effektiv mübarizə üsullarının işlənilib hazırlanması. Ekoloji cinayətlərkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri. Kibercinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri. BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə İdarəsi, Ümumdünya Gömrük Təşkilatı, Mərkəzi Asiya Regional İnformasiya Əlaqələndirmə Mərkəzi, GUAM və digər beynəlxalq təşkilatlarla, habelə digər ölkələrin gömrük xidmətləri ilə əməkdaşlığın üstünlükləri. Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı tədbirlər və incəsənət əsərlərinin, əntiq əşyaların və digər mədəni mülkiyyətin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı tədbirlər sahəsində beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın əhəmiyyəti. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının səlahiyyətli orqanları, BMT-nin təhsil, elm və mədəniyyət məsələləri üzrə təşkilatı (UNESCO) və Beynəlxalq Kriminal Polis Təşkilatı/İnterpol ilə əlaqənin genişləndirilməsi. Konvensiyanın ümumi məqsədlərinin həyata keçirilməsi, gömrük hüquqpozmalarının qarşısının alınması, təhqiqatının aparılması və xətalara aradan qaldırılmasını sadələşdirmək üçün yeni metod və prosedurların tətbiqi edilməsi.

13-cü mövzu

Beynəlxalq gömrük əməkdaşlığı məsələləri

“Azərbaycan Respublikasının Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olması prosesi ilə əlaqədar qanunvericiliyin Ümumdünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması üzrə Tədbirlər Planı”nın əhəmiyyəti. Azərbaycan Respublikasının “Gömrük Tarifi” və “Valyuta tənzihi haqqında Qanun”ları, idxal-ixrac rüsumlarının dərəcələri, gömrük yığımları, fiziki şəxslər tərəfindən ölkədən çıxarılan valyuta sərəvətlərinə görə alınan gömrük rüsumunun dərəcələri, malların gömrük qiymətləndirilməsi və mənşə ölkəsi, həmçinin xarici ticarətin

liberallaşdırılmasını nizama salan bir sıra qanunvericilik aktlarının Ümumdünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması məsələləri. ÜTT-yə qəbuldan proqnozlaşdırılan uduşlar və itkilər. Azərbaycan Respublikası və Avropa Birliyi arasında imzalanmış Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq sazişinə uyğun olaraq “Yeni qonşuluq siyasəti” çərçivəsində 2006-cı ildə qəbul edilmiş “Azərbaycan Avropa İttifaqı fəaliyyət Planı”. Türkiyə Respublikası, İran İslam Respublikası, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı, Rusiya Federasiyası, Gürcüstan, Özbəkistan, Qazaxıstan, Fransa, Estoniya, Livan, Bolqarıstan, Ukrayna, Niderland Krallığı, Avstriya, Yunanıstan, Belçika, Pakistan, Litva, Rumıniya, Belarus, Qırğız Respublikası gömrük orqanları ilə gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında sazişlər və memorandumların əhəmiyyəti. "Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında gömrük məsələləri üzrə qarşılıqlı yardım və əməkdaşlıq haqqında Saziş", "Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Almaniya Federativ Respublikası Hökuməti arasında gömrük məsələləri üzrə qarşılıqlı yardım və əməkdaşlıq haqqında Saziş" və "Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Çin Xalq Respublikası Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində qarşılıqlı yardım haqqında Saziş". Birləşmiş Millətlər Təşkilatının müvafiq proqramları, Ümumdünya Gömrük Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (ECO), TASİS, TRASEKA proqramı çərçivəsində Avropa Gömrüyü, Asiya İnkişaf Bankı və digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın genişləndirilməsi məsələləri. AR Gömrük xidməti 2013-2014-cü illər üçün ÜGT sədrinin Avropa regionu ölkələri üzrə müavin seçilməsi hadisəsinin əhəmiyyəti. (29 iyun 2013) Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu beynəlxalq gömrük konvensiyaları. 9 dekabr 2003-cü il tarixdə “Gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və uzlaşdırılması haqqında” Beynəlxalq Konvensiya və həmin Konvensiyanın dəyişdirilməsi haqqında Protokol (Kioto Konvensiyası, 1973-cü il), 11 fevral 2000-ci il tarixdə “Sərhədlərdə yüklərin nəzarətdən keçirilməsi şərtlərinin razılaşdırılması haqqında” Beynəlxalq Konvensiya (Cenevrə Konvensiyası, 1982-ci il).

14-cü mövzu

Gömrük orqanlarının maddi-texniki bazasının təkmilləşdirilməsi

“Azərbaycan Respublikası gömrük sisteminin 2007-2011-ci illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramı” və onun əhəmiyyəti. Gömrük infrastrukturunun genişləndirilməsi, gömrük işinin beynəlxalq normalara uyğunlaşdırılması, gömrük orqanlarının fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi və təkmilləşdirilməsi. Gömrük xidmətinin günün tələbləri səviyyəsində təşkil olunması məqsədilə dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən həyata keçirilən islahatlar. Gömrük nəzarəti və gömrük rəsmiləşdirilməsinin avtomatlaşdırılmış sisteminin tətbiqi, gömrük orqanlarında normativ aktları və gömrük tariflərini özündə əks etdirən informasiya bürolarının yaradılması. Gömrük orqanlarında texniki nəzarət vasitələri və stasionar qurğularının təchiz edilməsi. İrihəcmli avtonəqliyyat vasitələrinə gömrük nəzarətini həyata keçirmək üçün müasir texniki nəzarət vasitələrinin alınması. Yüklərin müayinə edilməsi üzrə mobil və stasionar qurğular şəbəkəsinin yaradılması. Xəzər dənizində gömrük nəzarətini həyata keçirmək üçün müasir dəniz nəqliyyatı vasitələrinin alınması. Gömrük terminallarının, gömrük anbarlarının və müvəqqəti saxlanma anbarlarının təsis edilməsi işinin genişləndirilməsi. Gömrük brokerləri institutunun fəaliyyətə başlaması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi. Gömrük laboratoriyaları şəbəkəsinin yaradılması işinin həyata keçirilməsi. Gömrük sərhəd-keçid məntəqələrinin beynəlxalq standartlara uyğun qurulması və təchiz edilməsi.

15-ci mövzu

Gömrük orqanlarında kadr siyasəti

«Gömrük orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə». «Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul ilə əlaqədar müsabiqənin keçirilməsi Qaydası». «Gömrük orqanlarına xidmətə müsabiqə vasitəsi ilə qəbul qaydaları haqqında Təlimat». ÜGT-nin köməkliyi ilə Bakıdakı Regional Tədris Mərkəzində ÜGT-nin region ölkələri üçün elektron tədris proqramının (E-learning) platforması.

Azərbaycan Respublikası gömrük orqanları qulluqçularının etik davranış kodeksinin hazırlanması və etik davranış kodekslərinin pozulmasına görə məsuliyyətin müəyyən edilməsi. AR DGK Akademiyası Nizamnaməsinin təsdiqi haqqında fərman (8 iyul 2013). Akademiyanın yaradılması haqqında sərəncam (24 yanvar 2012). Gömrük xidmətləri və orqanları üzrə islahatların aparılması və onların müasirləşdirilməsi məsələləri. Gömrük xidmətinin diaqnostikası. Kadrların xüsusi hazırlanmasında trening sistemlərinin inkişafı. Müxtəlif dərəcəli gömrük xidməti rəhbərlərinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi. Xarici və daxili ehtiyatların rasional şəkildə istifadə edilməsi məsələsi. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi və Türkiyə Respublikası Gömrük Müstəşarlığı arasında kadrların peşəkar hazırlığı sahəsində əməkdaşlıq haqqında Protokol. Əməkdaşların peş əvə ixtisas səviyyələrinin artırılması üçün gömrük işinə dair metodik və əyani dərs vəsaitlərinin təkmilləşdirilməsi.

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların və ədəbiyyatların

Siyahısı

I. Beynəlxalq hüquqi aktlar

1. Tariflər və ticarət üzrə Baş Saziş. (TTBS) 30, XI.1947.
2. Ticarət xidmətləri üzrə Baş razılaşma. TTBS (Saziş Uruqvay raundu çərçivəsində imzalanmışdır).
3. Ümumdünya Ticarət Təşkilatının yaradılması haqqında müqavilə (TTBS-1994).
4. Gömrük Əməkdaşlığı Şurasının (GƏŞ) yaradılması haqqında Konvensiya, 4 noyabr 1952-ci il.
5. Gömrük məqsədi üçün mal dəyərinin müəyyənləşdirilməsi haqqında Konvensiya. 28 iyul 1953-cü il.
6. Gömrük prosedurlarının harmonikləşdirilməsi və sadələşdirilməsi haqqında beynəlxalq Kioto konvensiyası, 25.08.1974.
7. Malların təsvir və kodlaşdırılmasının harmonikləşdirilmiş sistemi haqqında Beynəlxalq Konvensiya (Brüssel 14.06.1983)
8. GATT VII maddəsinin tətbiqi barədə Saziş 01.01.1981.
9. MDB ölkələrinin Xarici İqtisadi Fəaliyyətinin mal nomenklaturasının, malların kodlaşdırılması və təsvirinin Harmonikləşdirilməsi sistemi haqqında Beynəlxalq Konvensiyaya uyğun aparılması haqqında. Moskva, 1996.

II. Azərbaycan Respublikasının Qanunları və hüquqi aktları

1. “Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi” Bakı 2012.
2. “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi”, Bakı 2000.
3. “Valyuta tənzihi haqqında” Qanun, Bakı, 1994.
4. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Bakı, 2013.
5. “Malların təsviri və kodlaşdırılması üzrə harmonikləşdirilmiş sistem haqqında” Beynəlxalq Konvensiyaya və göstərilən konvensiyaya düzəliş protokoluna qoşulmaq barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu, “Azərbaycan” qəzeti. 21 iyul 2000-ci il N 163. (2574)
6. №667-IIQ / 21.05.2004. «GUAM iştirakçısı olan dövlətlərin hökumətləri arasında gömrük işlərində qarşılıqlı yardım və əməkdaşlıq haqqında» Sazişin təsdiq edilməsi barədə
7. №772-IIQ / 26.10.2004. İxrac nəzarəti haqqında
8. №776-IIQ / 26.10.2004. «Azərbaycan Respublikası hökuməti və Belçika Krallığı hökuməti arasında gömrük məsələləri üzrə qarşılıqlı inzibati yardımın göstərilməsi haqqında» ikitərəfli sazişin təsdiq edilməsi barədə
9. №851-IIQD / 04.03.2005. «Gömrük orqanlarında xidmət haqqında» Əsasnaməyə əlavə edilməsi haqqında

10. “Azərbaycan Respublikası ərazisinə gətirilən, əlavə dəyər vergisindən azad olunan malların siyahısı haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 13 iyul 2000-ci il tarixli 124 sayılı qərarı.

11. “Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilən aksiz vergisinə cəlb olunan malların aksiz dərəcələrinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər kabinetinin 19 yanvar 2001-ci il tarixli 20 sayılı qərarı.

12. “Azərbaycan Respublikasında ixrac-idxal əməliyyatları üzrə gömrük rüsumlarının dərəcələri, gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə alınan yığımların miqdarı haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 12 aprel 2001-ci il tarixli, 80 sayılı qərarı.

13. №230 / 15.12.2005. «İxrac nəzarəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı bəzi normativ aktların təsdiq edilməsi barədə

14. №4 / 09.01.2006. «Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinə fasiləsiz xidmət illərinə görə əlavələrin ödənilməsi üçün xidmət illərinin hesablanması Qaydası»nın təsdiq edilməsi haqqında 58. №42 / 09.02.2006. «İxrac nəzarətinə düşən malların nomenklaturuna uyğun kodlar üzrə, habelə işlərin, xidmətlərin, əqli fəaliyyətin nəticələrinin Siyahısı»nın təsdiq edilməsi haqqında

15. №185 / 26.07.2006. Azərbaycan Respublikasında bəzi fəaliyyət növləri üzrə ixracın stimullaşdırılması haqqında

16. №73 / 10.05.2007. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2001-ci il 31 may tarixli, 105 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş «Fiziki şəxslər tərəfindən istehsal və kommersiya məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan malların Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilməsi Qaydaları»na əlavə edilməsi barədə

17. №85 / 29.05.2007. Azərbaycan Respublikasında istehsal olunan minik avtomobillərinə, istirahət və ya idman üçün yaxtalara və bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan digər üzən vasitələrə aksiz dərəcələrinin müəyyən edilməsi barədə

18. №116 / 25.07.2007. «Hazırlanması, keyfiyyətinin, təhlükəsizliyinin və səmərəliliyinin araşdırılması məqsədi ilə dərman vasitələrinin elmi tədqiqat müəssisələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasına idxalı Qaydası»nın təsdiq edilməsi haqqında

19. №190 / 29.11.2007. «Malın mənşə ölkəsinin təyin edilməsi Qaydası»nın təsdiq edilməsi haqqında

20. Azərbaycan Respublikası dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında “Bir Pəncərə” prinsipinin tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı

21. BYD daşınmalarında (BYD Konvensiyası 1975) yüklərə gömrük nəzarəti və BYD kitabçasının rəsmiləşdirilməsi Qaydaları

22. Mallara və nəqliyyat vasitələrinə gömrük nəzarəti zamanı gömrük yoxlamasının keçirilməsi Qaydaları

23. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən mal və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsi və onlar üzərində gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsinin nümunəvi Qaydaları

24. «Fiziki şəxslər tərəfindən Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən xidməti və mülki silahların, onların döyüş sursatlarının gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarəti Qaydaları»

25. Yoxlama tapşırığının və Gömrük yoxlama aktının doldurulması, uçotu, qeydiyyatı və saxlanması qaydaları haqqında Təlimat

26. "Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki vasitələrin siyahısı və onlardan istifadə Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında Qərar 186

27. «Dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində «bir pəncərə» prinsipinin tətbiqi ilə bağlı mal və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük, baytarlıq, fitosanitar və sanitariya-karantin nəzarətinin həyata keçirilməsinin və beynəlxalq avtomobil daşımalarını yerinə yetirən nəqliyyat vasitələrinə «icazə» blanklarının verilməsinin ardıcılığını müəyyən edən müvəqqəti Texnoloji sxem»

28. "Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi Qaydaları"

29. Valyuta tənzimi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

30. "Azərbaycan Respublikası ərazisindən ixrac edilən malların müqabilində valyuta vəsaitlərinin ödənişinə nəzarət" barədə Təlimat

31. Fiziki şəxslər tərəfindən valyuta sərvətlərinin Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi və Azərbaycan Respublikasından çıxarılması Qaydaları

III. Ədəbiyyat

1. Heydərov K.F. "Gömrük işinin əsasları" gömrük işinin idarə edilməsi və inkişafı, 4-cü cild Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, Bakı 2000.

2. Nuriyev C.Q. "Beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin hüquqi tənzimlənməsi". Qanun, Bakı, 2000.

3. Nuriyev C.Q., Şəkəraliyev A.Ş., Əliyev A.Ə., Əhmədov S.T. "Gömrük ekspertizası". Bakı. "Qanun" – 2003.

4. Heydərov K.F., Əliyev A.Ə., Nuriyev C.Q., Mehdiyev S.M. Gömrük rəsmiləşdirilməsi. Dərslik. Bakı-2006

5. A.Ş.Şəkəraliyev, Ş.Əsədov. Azərbaycanın gömrük tarixi. Dərs vəsaiti. Bakı-2001

6. Əliyev A.Ə. "Azərbaycanın xarici ticarət-iqtisadi əlaqəsi". Bakı - "Ozan", 2001.

7. Feyzullabəyli İ.Ə., İbişov E.İ., İsrailov H.A. "Beynəlxalq ticarət işi". Dərslik. Bakı 2001.

8. Nuriyev C.Q. "Gömrük Hüququ". Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı "Təfəkkür", 2002.

9. Əliyev A.Ə., Şəkəraliyev A.Ş. "Bazar iqtisadiyyatına keçid: Dövlətin iqtisadi siyasəti". Bakı, 2002.

- 10.** A.Ş.Şəkərəliyev, C.Nuriyev, A.Əliyev «Gömrük işinin təşkili və idarə edilməsi». B., 2003
- 11.** A.Ş.Şəkərəliyev «Dövlətin iqtisadi siyasəti: dayanıqlı və davamlı inkişafın təntənəsi». B., 2011
- 12.** A.Ş.Şəkərəliyev «Dünya iqtisadiyyatı və beynəlxalq iqtisadi münasibətlər», B., 1999
- 13.** В.Г.Дроганов «Основы таможенного дела», М., «Экономика», 1998
- 14.** «Экономика таможенного дела», Учебник, М., 1997
- 15.** Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В. Таможенное право. Российская академия правосудия, 2009